

bu özel anlamda âsitâne olan mevlî-haneler şunlardır: Afyonkarahisar, Bursa, Eskişehir, Gelibolu, Halep, Kahire, Kastamonu, Kütahya, Manisa ve Yenişehir (Tesalya). İstanbul mevlîhanelerinden Galata (Kulekapısı), Yenikapı, Beşiktaş, Bahariye (Beşiktaş'ın devamı), Kasımpaşa âsitâne, Üsküdar ise zâviye statüsünde idi.

BİBLİYOGRAFYA :

Pakalın, I, 94; Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlevî Âdab ve Erkânı*, İstanbul 1963, s. 13-15; a.mlf., *Tasavvufun Dilimise Geçen Degimler ve Atasözleri*, İstanbul 1977, s. 28-29; a.mlf., *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul 1983, s. 334; Mustafa Kara, *Din, Hayat, Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler*, İstanbul 1980, s. 298-310, 417-418; R. Baykara, "Mevlânâ Tekkesi Teşkilâtı Nasıldı?", *Tarih Coğrafya Dünyası*, II/12, İstanbul 1959, s. 478-479; R. Ekrem Koçu, "Asitâne", *İst.A*, II, 1108.

M. BAHÂ TANMAN

ÂSİYE

(آسیه)

İslâm'a göre Firavun'un Hz. Mûsâ'ya iman etmiş olan eşi.

Kur'an-ı Kerim'de ondan adı verilmeksizin "Firavun'un karısı" diye söz edilmektedir (el-Kasas 28/9; et-Tahrîm 66/11); Hz. Peygamber ise "Firavun'un eşi Âsiye" diyerek adını açıkça belirtmiştir (Buhârî, "Enbiyâ", 32, 46). Batılı kaynaklar bu ismin müfessirler tarafından verildiğini (*EI*² [Fr.], I, 731-732), Tevrat'ta geçen (Tekvîn, 41/45) ve Hz. Yûsuf'un eşinin adı olan Asenath'ın bozulmuş şekli olduğunu, Süryânî metinlerinde Yûsuf'un eşi Asyat şeklinde de adlandırıldığından İslâmî kaynaklara Süryânîce'den geçtiğini ileri sürmektedirler (Horowitz, s. 86). Tarih ve tefsir kitaplarında ise Âsiye bint Mûzâhim b. Ubeyd b. Reyân b. Velîd diye zikredilmektedir (Taberî, *Târîh*, I, 386; Sa'lebî, s. 128). Amâlika kavminden veya Firavun'un amcasının kızı olduğu rivayeti yanında İsrâilîoğulları'ndan olup Hz. Mûsâ'nın kabilesine mensup ve onun halası olduğu da nakledilmektedir (Kurtubî, XVIII, 203; Aynî, XIII, 47).

Kur'an-ı Kerim'de Âsiye'den, Hz. Mûsâ'nın dünyaya geldikten sonra Firavun'un sarayına intikalinde oynadığı rol ve onun getirdiği dini kabul etmesi dolayısıyla bahsedilmektedir. Buna göre Mûsâ'nın doğduğu yıl Firavun İsrâilîoğulları'nın yeni doğan erkek çocuklarının öldürülmesini emretmiştir (bk. el-Kasas

28/4; Çıkış, 1/16). Ancak Mûsâ'nın anesine de çocuğun başına bir şey gelmesinden korktuğu takdirde onu bir sandık içinde denize bırakması bildirilmiştir (bk. el-Kasas 28/7). Çocuk nehirden alınmış ve Firavun'un eşi, "Bu çocuk bana da sana da göz aydınlığı olsun. Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur yahut onu evlât ediniz" (el-Kasas 28/9) diyerek küçük Mûsâ'nın öldürülmesine engel olmuş ve sarayda büyümesini sağlamıştır. Tevrat'a göre bu işi yapan Firavun'un kızıdır (Çıkış, 2/5-6). İslâmî kaynaklarda Âsiye'nin iman edışıyle ilgili iki farklı rivayet vardır. Bir rivayete göre, Firavun'un kızının saçlarını tayan kadın Allah'a iman ettiği ortaya çıkınca fırına atılarak yakılmıştır. Bu kadının ruhunun melekler tarafından semaya çıkarıldığını gören Âsiye de Allah'a iman edip Hz. Mûsâ'nın peygamberliğini tasdik etmiştir (İbnü'l-Esir, I, 184). Diğer rivayete göre ise Mûsâ ile sihirbazlar arasındaki mücadelede Mûsâ'nın galip geldiğini duyunca, "Mûsâ'nın ve Hârûn'un rabbine iman ettim" diyerek hak dini kabul etmiştir (Taberî, *Tefsîr*, XXVIII, 110; Aynî, XIII, 47). Âsiye, Allah'a iman ettiği için ellerinden ve ayaklarından kazıklara bağlanmış, güneş altında bırakılarak ona işkence edilmiştir. Üzerine büyük bir kaya parçası atılacağı sırada, "Rabbim! Benim için yanında cennette bir ev yap, beni Firavun'dan ve onun kötülüklerinden kurtar, beni şu zalimler topluluğundan kurtar!" (et-Tahrîm 66/11) diye dua etmiş, bunun üzerine kaya parçası altında ezilmeden önce Allah ruhunu kabzetmiştir (Taberî, *Tefsîr*, XXVIII, 110; Aynî, XIII, 47).

Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Mûsâ'nın nübüvvetine inanan, bu uğurda işkencelere mâruz kalan Âsiye, Kur'an-ı Kerim'de inananlara iman ve kararlılık örneği olarak zikredilmiştir. Hadislerde de Âsiye'den övgüyle söz edilmiş ve Hz. Meryem'le birlikte o da en yüksek kemale ermiş bir kadın olarak gösterilmiştir. (bk. Buhârî, "Enbiyâ", 32, 46; "Fezâ'ilü aşhâbi'n-nebî", 30; "Et'ime", 25; Müslim, "Fezâ'ilü's-şâhâbe", 70; Tirmizî, "Et'ime", 31; İbn Mâce, "Et'ime", 14; *Müsned*, IV, 394, 409). Bu övgüler dolayısıyla Âsiye'nin peygamber olduğu da ileri sürülmüştür. Zâhiriyye ve Eş'ariyye onun peygamber olduğunu kabul etmektedirler. Erkek olmayı nübüvvetin şartlarından sayan Mâtürîdiyye ulemâsı ise bu görüşe katılmamıştır (ayrıca bk. NÜBÜVET).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 394-409; Buhârî, "Enbiyâ", 32, 46, "Fezâ'ilü aşhâbi'n-nebî", 30, "Et'ime", 25; Müslim, "Fezâ'ilü's-şâhâbe", 70; İbn Mâce, "Et'ime", 14; Tirmizî, "Et'ime", 31; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), I, 386; a.mlf., *Tefsîr*, XX, 21; XXVIII, 110; Sa'lebî, "Arâ'isü'l-mecâlis, Kahire 1301, s. 127-128; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, I, 184-185; Kurtubî, *Tefsîr*, XVIII, 202-203; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, I, 239; II, 59-62; Aynî, "Umdetü'l-kârî, Kahire 1392/1972, XIII, 47-48; Âlûsî, *Rûhu'l-me'ânî*, XXVIII, 165; J. Horowitz, *Koranische Untersuchungen*, Berlin 1926, s. 86; C. C. Castillo, *Âsiya, mujer del Faraón, en la Tradición Musulmana*, *Quaderni di Studi Arabi*, sy. 5-6, Venezia 1987-1988, s. 131-152; Ö. Rıza Doğrul — İ. Hakkı İzmirli, "Âsiye", *İTA*, I, 550-551; A. J. Wensinck, "Âsiye", *IA*, I, 675-676; a.mlf., "Âsiya", *EI*² (Fr.), I, 731-732; İhsân ilâhî Rânâ, "Âsiye", *UDM*, I, 122-123.

ÖMER FARUK HARMAN

ASKALÂN

(عسقلان)

Filistin'de tarihî bir sahil şehri.

Yafa'nın 60 km. güneybatısında bulunan Askalân Tevrat'ta Aşkelon adıyla geçer. Helenistik, Roma ve Hristiyanlık devirlerinde dinî ve ticarî hayatta önemli bir yere sahip olan Filistin'in önde gelen şehirlerinden biri idi. "Suriye'nin gelini" (Sponsa Syrine, Arûsü's-Şâm) lakabıyla meşhur olan Askalân müslümanların en son fethettikleri Filistin şehirlerindendir. Hz. Peygamber de Askalân'ı "iki gelinden biri" (diğeri Gazze) olarak tavsif eder (bk. *Müsned*, III, 225). Hz. Ömer, Kayseriyye'yi fetheden Suriye Valisi Muâviye'ye yazdığı mektupta Filistin'in geri kalan yerlerinin fethine devam etmesini emretmiştir. Bu emir üzerine Muâviye 19 (640) yılında Askalân'ı fethetti ve oraya askerî birlikler yerleştirdi. Diğer bazı rivayetlerde ise Amr b. Âs'ın daha

Askalân'da İmam Hüseyin Camii'nin XX. yüzyıl başlarındaki hali (İÜ Ktp., Albüm, nr. 90504)

